

Stan wolności artystycznej osób LGBTI - wnioski z międzynarodowego raportu

2020-12-10

10 grudnia, w Międzynarodowym Dniu Praw Człowieka, w Krakowie został ogłoszony raport na temat wolności wypowiedzi artystycznej osób LGBTI, przygotowywany przez organizację Freemuse. Raport przybliżył przypadki 149 naruszeń wolności artystycznej, które miały miejsce w 40 krajach oraz on-line.

Międzynarodowy raport przygotowany przez organizację Freemuse dotyczący naruszeń wolności artystycznej osób LGBTI został ogłoszony w Krakowie. Prezentacja raportu została połączona z dyskusją panelową oraz ogłoszeniem powstania światowej sieci artystów LGBTI i organizacji artystycznych oraz kulturalnych.

Dlaczego Kraków?

Organizacja Freemuse działa na arenie międzynarodowej na rzecz praw człowieka, wolności słowa i ekspresji artystycznej oraz różnorodności kulturowej. Do tej pory ogłoszenie raportów Freemuse odbywało się w miastach zachodniej Europy. W tym roku jednak, po rozpatrzeniu Berlina, Amsterdamu i Londynu, organizacja zdecydowała się zaprosić do współpracy Kraków. Wynika to z silnego wizerunku Krakowa jako miasta z bogatą tradycją wolności ekspresji artystycznej i kulturalnej oraz statusu miejsca schronienia aktywnie działającego w ICORN, czyli Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia oferującej azyl pisarzom i obrońcom praw człowieka.

Zaproszenie naszego miasta do współpracy to docenienie lokalnej polityki społecznej i kulturalnej ukierunkowanej na prawo do swobodnej wypowiedzi twórczej. Bezpośrednim impulsem do ogłoszenia tegorocznego raportu właśnie z Krakowa było poparcie prezydenta miasta Jacka Majchrowskiego dla apelu Rady ds. Równego Traktowania adresowanego do społeczności lokalnej LGBT w związku z homofobicznymi wypowiedziami w mediach i niekonstytucyjnymi rezolucjami niektórych samorządów tworzących tzw. strefy wolne od LGBT.

Poparcie prezydenta Krakowa dla działań Rady ds. Równego Traktowania odbiło się szerokim echem. Zareagowały na nie miasta partnerskie, m.in. Leuven, Frankfurt nad Menem, Norymberga i Budapeszt. A kilka miesięcy później także Rada Miasta Krakowa wezwała władze Województwa Małopolskiego do respektowania zasad równego traktowania w stosunku do osób nieheteronormatywnych.

- Kraków jest miastem, które wielokrotnie w historii stało się domem dla wielu wybitnych i niepospolitych postaci wszelkich wyznań, narodowości i orientacji, często stając się równocześnie bezpiecznym schronieniem dla tych, którzy doświadczali prześladowania i narażeni byli na niezrozumienie i odrzucenie w swoich krajach czy rodzinnych miejscowościach. Otwartość w tej kwestii dotychczas nie wymagała z naszej strony szczególnej ostentacji, ale w ostatnich latach wymaga wręcz głośnego upominania się o takie rozumienie wspólnoty mieszkańców, gdzie nikt nie zostaje poza jej obręb wyrzucany. Jako reprezentant władz Krakowa, miasta, które jest aktywnym członkiem sieci miast udzielających schronienia prześladowanym twórcom, chcę podkreślić z całą mocą, że potępiamy wszelkie próby ograniczania praw wolności osobistych i praw kulturowych w odniesieniu do jakiegokolwiek grupy etnicznej, religijnej, seksualnej, a także próby dyskryminacji kobiet i osób nieheteronormatywnych w życiu publicznym. Tam, gdzie prawa człowieka są tłumione,

podważane, obśmiewane, tam cierpli sprawiedliwość i konstytucyjny porządek państwa – stwierdził Andrzej Kulig, zastępca prezydenta Krakowa, który wziął udział w prezentacji raportu przygotowanego przez Freemuse.

Nawiązując do ogłoszenia raportu z Krakowa oraz przypadającego 10 grudnia Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka, stwierdził: „Równość i wolność są bezwarunkowe. Obowiązkiem władz, także władz miasta, jest absolutnie respektowanie tych zasad. Kraków jest tym miejscem, w którym te zasady obowiązują, w którym o nich pamiętamy. Kraków nigdy nie będzie strefą wolną od LGBT. Kraków nigdy nie będzie dzielił sztuki na tworzoną prawidłowo i nieprawidłowo, wyrażającą właściwe lub niewłaściwe idee. Ponieważ wolność to wolność wyrażania siebie, swoich myśli, przekonań, ale także wolność życia zgodnie z tymi przekonaniem i rolą miast jest stworzenie warunków do tego, by wszyscy mogli tę swoją wolność realizować.”

Raport o międzynarodowym znaczeniu

Organizacja Freemuse jest znana z przygotowywanego co roku raportu „*The State of Artistic Freedom*” („Stan wolności artystycznej”), w którym analizuje przypadki naruszeń wolności artystycznej, z jakimi spotykają się różne grupy twórców i ludzi kultury. Raport jest szeroko komentowany przez rządy państw, urzędników ONZ, a także środowiska akademickie, kulturalne i artystyczne.

Tematem przewodnim tegorocznego raportu jest naruszanie wolności artystycznej twórców LGBTI (LGBTI – lesbijki, geje, osoby biseksualne, transpłciowe, transseksualne i interpłciowe). Freemuse przedstawia kluczowe obserwacje, opisując jak dyskryminacja ze względu na tożsamość – szczególnie wobec artystów LGBTI i dzieł sztuki związanych z LGBTI – przejawia się w różnych krajach na całym świecie. Raport przybliżył 149 przypadków naruszenia wolności artystycznej osób LGBTI, które miały miejsce w 40 krajach, a także on-line. Według danych organizacji w tej liczbie mieści się jedna ofiara śmiertelna, jeden uwięziony, 22 zatrzymanych, jeden ścigany, pięciu prześladowanych, dziewięciu nękanym, jeden zaatakowany, 96 ocenzurowanych, a także dziewięciu artystów objętych sankcjami oraz cztery zniszczenia prac artystycznych.

Raport odnosi się do sytuacji zarówno w krajach, w których nie ma prawa penalizującego homoseksualizm (45 proc. omówionych przypadków), jak też w krajach, w których homoseksualizm i jego propagowanie są uznawane za przestępstwo (55 proc. badanych przypadków). Dokument pokazuje także stopień odpowiedzialności rządów za naruszenia (rządy/władze są odpowiedzialne za 53 proc. przypadków omówionych naruszeń wolności artystycznej) oraz wskazuje dziedziny artystyczne, w których twórcy najczęściej spotykają się z cenzurą, wymieniając: film, muzykę, teatr i sztuki wizualne.

– Pomimo istotnej poprawy osiągniętej na szczeblu międzynarodowym w ciągu ostatnich dziesięcioleci w zakresie promowania niedyskryminacji i równości osób LGBTI, w wielu krajach artyści nadal tworzą dzieła sztuki ze świadomością, że najprawdopodobniej nigdy nie zostaną

one wystawione tam na widok publiczny. Raport pokazuje, że przed wieloma krajami jest jeszcze długa droga do realizacji praw osób LGBTI do wolności wypowiedzi artystycznej – twierdzi Srirak Plipat, dyrektor wykonawczy sieci Freemuse.

Raport opisuje naruszenia wolności wypowiedzi artystycznej, z którymi spotykają artyści w różnych krajach świata, można w nim także znaleźć odniesienia do aktualnej sytuacji w Polsce.

– Od lat wspieramy prawo osób i twórców nieheteronormatywnych do swobody wyrazu na festiwalach literackich i muzycznych, w działaniach instytucji kultury oraz teatrów nieinstytucjonalnych. W inicjatywach kulturalnych realizowanych i wspieranych przez miasto obecni byli i są artyści i artystki zaliczający się do nurtu twórców LGBTI, a także podejmujący wątki mniejszościowe. Kraków od wielu lat demonstruje otwartość w tych kwestiach, zapewnia wsparcie dla wszystkich form kultury i bezwarunkową promocję wartości społeczeństwa otwartego – podkreśla Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury.

Podsumowanie raportu w języku polskim można znaleźć [tutaj](#), a pełna wersja dokumentu zostanie udostępniona na stronie internetowej organizacji [Freemuse](#).

Mów głośno! Siła ekspresji artystów LGBTI

Prezentacja raportu została połączona z dyskusją panelową, w której wzięli udział: Srirak Plipat – dyrektor wykonawczy sieci Freemuse, Nina Gabryś – przewodnicząca Rady ds. Równego Traktowania, Robert Piaskowski – pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury, a także przedstawiciele środowiska twórców: Maria Anna Potocka – dyrektorka Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK, Aaiún Nin – artystka sztuk wizualnych i pisarka z Angoli, pisarz Jacek Dehnel oraz Daniel Rycharski, artysta sztuk wizualnych. Podczas inicjatywy został także zaprezentowany film „Nie zostaniemy uciszeni” prezentujący historie i głosy osób, które zdecydowały się na stworzenie sieci artystów LGBTI.

Przedsięwzięciu towarzyszył program artystyczny w wykonaniu Agaty Kuliś i Konrada Ligasa (oprawa muzyczna) oraz Marty Wołowicz i Moniki Węgrzynowicz z Krakowskiego Centrum Choreograficznego.

Wydarzenie zostało udostępnione on-line za pośrednictwem platformy [PLAY KRAKÓW](#) oraz kanałów organizacji Freemuse.

Ogłoszenie międzynarodowego raportu na temat wolności wypowiedzi artystycznej osób LGBTI w Międzynarodowym Dniu Praw Człowieka wpisuje się także w szereg lokalnych działań skoncentrowanych na promowaniu poszanowania praw człowieka i różnorodności.

Współorganizatorzy: Freemuse, Miasto Kraków, Instytut Kultury Willa Decjusza, produkcja: KBF / ICE Kraków / PLAY KRAKÓW.